ПОДІЛЬСЬКИЙ СПЕЦІАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛЕДЖ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛЕДЖ
UNIWERSYTET EKONOMICZNY WE WROCLAWIU
WYŻSZA SZKOŁA GOSPODARKI (BYDGOSZCZ)
KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI JANA PAWŁA II
PAŃSTWOWA WYŻSZA SZKOŁA WSCHODNIOEUROPEJSKA W PRZEMYŚLU
JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
TECHNICKÁ UNIVERZITA V KOŠICIACH (KOŠICE)
BATUMI SHOTA RUSTAVELI STATE UNIVERSITY

ІННОВАЦІЇ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОСВІТИ, ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ ТА ПРАГМАТИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ СОЦІУМУ

Міністерство освіти і науки України
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж

ІННОВАЦІЇ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОСВІТИ, ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ ТА ПРАГМАТИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ СОЦІУМУ

Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції

19-20 квітня 2019 р.
м. Кам'янець-Подільський

ПОДІЛЬСЬКИЙ СПЕЦІАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛЕДЖ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
Кафедра корекційної педагогіки та інклюзивної освіти
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛЕДЖ
UNIWERSYTET EKONOMICZNY WE WROCLAWIU
WYŻSZA SZKOŁA GOSPODARKI (BYDGOSZCZ)
KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI JANA PAWŁA II
PAŃSTWOWA WYŻSZA SZKOŁA WSCHODNIOEUROPEJSKA W PRZEMYŚLU
JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
TECHNICKÁ UNIVERZITA V KOŠICIACH (KOŠICE)
BATUMI SHOTA RUSTAVELI STATE UNIVERSITY

Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму

Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції

19-20 квітня 2019 року
м. Кам'янець-Подільський

УДК 378:364.3

Головний редактор:
ТРІПАК Мар'ян Миколайович, заслужений працівник освіти України, кандидат економічних наук, доцент, директор Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу.
Заступник головного редактора:
ГУМЕНЮК Ірина Леонтіївна, кандидат економічних наук, заступник директора з інноваційної, наукової та міжнародної діяльності Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу.

Редакційна колегія:
Anetta Zielińska, Dr hab. Prof.; **Bożena Ryszawska,** Dr hab. Prof.; **Іващук І.О.**, доктор економічних наук, професор; **Кириленко О.П.**, доктор економічних наук, професор; **Язлюк Б.О.,** доктор економічних наук, професор; **Скрипник А.Ю.,** доктор історичних наук, доцент; **Комарніцький О.Б.,** доктор історичних наук, доцент; **Федорчук В.М.,** кандидат психологічних наук, доцент; **Слободян В.Д.,** кандидат економічних наук, доцент; **Кушнір Л.А.,** кандидат економічних наук, доцент**; Коркушко О.Н.**, кандидат економічних наук, доцент; **Годнюк І.В.,** кандидат економічних наук, доцент; **Гуменюк І.Л.,** кандидат економічних наук; **Сушарник Я.А.**, кандидат економічних наук; **Киселюк М.П.,** кандидат технічних наук**; Білецька Т.В.,** кандидат соціологічних наук, доцент; **Присакар В.В.,** кандидат педагогічних наук, доцент; **Топорівська Я.В.**, кандидат педагогічних наук, доцент; **Шевчук О.В.**, кандидат педагогічних наук; **Палилюлько О.М.**, кандидат історичних наук; **Марчак Т.А.** – кандидат філологічних наук; **Боровисюк Т.В.**, заступник директора з навчально-виховної роботи Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу; **Волощук М.Б.,** редактор.

Рекомендовано до друку Вченою радою Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу (протокол № 25 від 24 квітня 2019 р.)

Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. – м. Кам'янець-Подільський, Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж. – 2019. – 468 с.

ISBN 978-966-654-456-1

Збірник містить матеріали III міжнародної науково-практичної конференції «Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму», яка відбулася 19-20 квітня 2019 р. (Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж, м. Кам'янець-Подільський), з актуальних питань сучасної економічної науки, освіти та соціальної реабілітації в умовах інклюзії.

Відповідальність за висвітлений матеріал у публікаціях несуть автори наукових праць.

© Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж, 2019

2. Національна доктрина розвитку освіти. *Історія української школи і педагогіки*. / За ред. В.Г. Кременя. Київ, 2003. С. 688 – 704.

3. Панчук М. І. Декларація прав національностей України 1991 / Енциклопедія історії України: Т. 2: Г-Д / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ: 2004. 688 с. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Deklaraciya_prav_nac_tey.

Рібцун Ю. В.

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу логопедії Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ КОНТРОЛЮ У ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Всі етапи мовленнєвої діяльності супроводжуються самоконтролем, що приймає участь у кожному з психічних явищ, притаманних людині (процеси, стани, властивості). Як зазначають Ю. Рібцун і І. Василенко, *самоконтроль* є здатністю контролювати свої дії в процесі виконання будь-якої діяльності, у т. ч. й мовленнєвої, і вміння співвідносити їх зі зразком [1]. Будь-який вид контролю має наступні складові: а) еталон, або зразок дії (як саме це потрібно зробити); б) процес співставлення (як це роблю я); в) прийняття рішення (так, це правильно, дія виконана вірно, або ні, це потрібно зробити по-іншому).

Дослідження П. Анохіна, М. Баранова, Е. Данілавічютє, А. Крилова, Т. Криниціної, Г. Нікіфорова, Л. Прохоренко, Ю. Рібцун, І. Сотової, В. Тищенко та ін. констатували факт наявності негативного впливу несформованості різних видів контролю на розвиток психічних функцій у дітей різних вікових груп, зокрема на становлення звукових образів слів. Здатність контролювати правильність власного мовлення може бути значно утрудненою через: а) недостатність концентрації, обсягу, переключення, загальну нестійкість слухової уваги (здатність зосередитися на певному звукові, складі чи слові) та пам’яті (довготривале зберігання еталонів, їх довільна та швидка актуалізація); б) недорозвиток мисленнєвих операцій порівняння, співставлення, аналогії, таким чином створюючи перепони для актуалізації засвоєних еталонів.

Для повноцінного функціонування мовленнєвої діяльності важливим є як *часовий* (попередній, поточний і кінцевий), так і *просторовий* (зоровий,

слуховий, тактильний і кінестетичний) види контролю. Надзвичайно важливо привчати дітей до вербального супроводу будь-якої продуктивної діяльності (малювання, ліплення, конструювання тощо), у т. ч. й мовленнєвої (породження усного мовлення). Свідомий *попередній* (плануючий) контроль дозволяє зробити установку на виконання певної дії (я малюватиму), *поточний* (операційний) (я малюю) – слідкувати за дотриманням послідовності дій (спочатку-потім), *кінцевий* (підсумковий) (я намалював (-ла) – простежити відповідність очікувань прогнозованому результату (регулятивна, когнітивна та комунікативна функції антиципації). Набуті навички контролю у процесі реалізації різних видів діяльності, виконання встановлених правил, здатність контролювати свою поведінку, дотримання моральних норм паралельно відображається і у мовленні. Сфокусувати свою увагу на мовленнєво-руховому апараті вчителя-логопеда допоможе дитині *зоровий* контроль, *слуховий* – на сприйнятті мовленнєвого матеріалу, *тактильний* – на відчуттях вібрації своїх голосових зв'язок з метою визначення дзвінкості чи глухості приголосних звуків, *кінестетичний* – на відчуттях рухів або зафіксованого положення власного мовленнєво-рухового апарату.

Найбільш значущим для повноцінного формування мовленнєвої діяльності є *слуховий контроль*. Саме завдяки йому руховий образ звука співвідноситься як із вимовою дорослого (зразок), так і з власною (А. Линда, В. Бельтюков, О. Мутт, Ю. Рібцун, Є. Соботович, В. Тищенко, У. Ульєнкова та ін.). Розрізнення цих двох образів лежить в основі удосконалення звуковимови, адже вона можлива лише тоді, коли обидва образи співпадають (Д. Ельконін).

Слуховий контроль може здійснюватися на рівні звука, складу, слова, словосполучення, речення та тексту. На рівні звука дитина спочатку вчиться диференціювати спотворену та правильну вимову тих звуків, які вона сама вимовляє вірно (наприклад, нормативний і міжзубний [т]), а згодом тих, які спотворені в її власному мовленні. На рівні складу проводиться аналогічна робота з використанням складів (відкритих, закритих, зі збігом приголосних), що потребує більшої концентрації слухової уваги. На рівні слова з'являється та предметна опора, що дає змогу помічати помилки у мовленні інших (слово втрачає своє значення) («таїка» – такого слова немає в українській мові, є слово «тарілка»). Слово може бути без збігу та зі збігом приголосних, які є далекими чи близькими за акустико-артикуляційними ознаками, на початку, в середині чи в кінці слова, що змінює слухове навантаження. Так, у грі «Плутанки» вчитель-логопед пропонує дитині уважно слухати назви зображень – одиничних предметів або паронімічних пар, які пропонуються педагогом врозсип і містять однакові опозиційні приголосні звуки. Педагог, вказуючи на картинку, кількаразово промовляє назву предмета то правильно, то ні, а дитина визначає правильність вимови (**т**обака, **с**обака, **ф**обака; **л**ак – **р**ак; ми**с**ка – ми**ш**ка тощо), ствердно чи заперечливо хитаючи головою, показуючи зелену або червону картку тощо [2]. Робота на рівні словосполучення та речення проводиться аналогічно, коли дитина вправляє фонетичні, лексичні або граматичні помилки.

Своєрідним стимулом до логопедичних ігор-занять може бути наявність: а) порівняльних аудіо- чи відеозаписів з участю дитини із порушеним і вже виправленим мовленням; б) ігрових персонажів, які звертаються до дитини з проханнями по допомогу; в) колективних форм роботи, що допомагають виховати у дітей прагнення і вміння доводити розпочату справу до кінця, наполегливість і рішучість.

Отже, в основі освітньої та компенсаційної роботи лежить розвиток психомовленнєвої діяльності у тісному зв'язку з формуванням різних видів самоконтролю, спрямованості уваги до правильності мовлення та здатності до узагальнення мовних одиниць і явищ.

Література:

1. Рібцун Ю. В., Василенко І. М. До проблеми формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності старших дошкільників із загальним недорозвитком мовлення. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. К. : ТОВ «Поліграф-плюс». 2015. С. 92−97

2. Рібцун Ю. В. Я учуся розмовляти : навч.-метод. комплект. Київ : Генеза. 2019. 224 с.

Савицька О. В.

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології освіти Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка,
м. Кам'янець-Подільський, Україна

ПСИХОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ МОЛОДІ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Сучасний етап розвитку професійної освіти вимагає створення нової моделі управління процесом становлення майбутнього фахівця. Особливої актуальності набуває розробка підходів та технологій, добір інструментарію забезпечення якості освіти в умовах закладів освіти для осіб з особливими освітніми потребами. За умови тривалого спостереження та застосування специфічних інструментів до отримання й обробки значного масиву інформації про якісні та кількісні зміни у професійно-особистісному розвитку майбутнього фахівця; постійного відстеження специфіки цих змін і використання отриманих даних для управління процесами професійного та особистісного становлення молоді з особливими освітніми потребами в умовах освітнього середовища